



Protocol

Schoolzwemmen

2018



Binnen de Nederlandse samenleving vormt de zwemvaardigheid een groot goed. De eerste vaardigheden worden vaak tijdens de schoolperiode opgedaan, als onderdeel van het bewegingsonderwijs. Net als bij andere schoolse activiteiten is het van belang dat tijdens het schoolzwemmen toezicht op de kinderen wordt gehouden en dat de samenwerkende partijen zoals de school, het zwembad en overheidsinstellingen duidelijke afspraken maken.

Met voorliggend protocol wordt beoogd de taken en verantwoordelijkheden tussen de samenwerkende partijen onderling af te spreken en te verduidelijken met als doel de veiligheid voor de leerlingen zoveel mogelijk te waarborgen.

Wettelijke regelingen

In het algemeen geldt dat het schoolzwemmen is onderworpen aan toezicht. Dit toezicht moet van de wet in voldoende mate uitgeoefend worden. Verschillende partijen zijn verantwoordelijk voor het toezicht en de afspraken die daarover met elkaar worden gemaakt. Er moet voldoende toezicht worden gehouden op de leerlingen tijdens, maar ook voor en na het schoolzwemmen. Dit betekent dat de overdracht van het toezicht houden naadloos op elkaar moet aansluiten.

Bij het schoolzwemmen zijn diverse -medewerkers van verschillende- organisaties betrokken, ieder met hun eigen verantwoordelijkheid. Deze moet worden afgeleid uit diverse wettelijke regelingen, zoals het Burgerlijk Wetboek (BW), de ARBO-wet en de Wet Hygiëne en Veiligheid Bad - en Zweminrichtingen (WHVBZ). Voor aansprakelijkheid is nodig dat er sprake is van onrechtmatigheid en toerekenbaarheid. Voor de beoordeling is de zorgvuldigheidsnorm een belangrijke toetssteen. Als zich een ongeval voordoet, kan door de rechter worden getoetst of het handelen of nalaten van betrokkenen de zorgvuldigheidsnorm beantwoordt. In het algemeen kan worden gesteld dat door de rechter bij de beoordeling wordt gekeken of veiligheidsnormen al dan niet zijn geschonden. Hij of zij zal dan moeten bezien of door de betrokken partijen voldoende veiligheidsmaatregelen zijn genomen en of wettelijke normen zijn overtreden. Naast bovenstaande wettelijke regelingen is het vigerende vastgestelde werkplan schoolzwemmen van de gemeente Rotterdam van toepassing.

Voor de zwembadexploitant kan aansprakelijkheid bijvoorbeeld bestaan in het niet naleven van wettelijke voorschriften of het tekort schieten in de instructie- of toezichttaken. Voor de school geldt een bijzondere zorgplicht ten aanzien van de gezondheid en de veiligheid van de leerlingen die aan haar zorg zijn toevertrouwd en onder haar toezicht staan. Het enkele feit dat het ongeval heeft plaatsgevonden impliceert echter nog niet dat de school haar zorgplicht heeft geschonden. Steeds zal aan de hand van de concrete omstandigheden van het geval dienen te worden beoordeeld wie en/of wat aansprakelijk zijn voor het ongeval. De aansprakelijkheidsverzekering van de school en de zwembadexploitant bieden in beginsel dekking voor civielrechtelijke claims. Het is daarom noodzakelijk dat zowel de school als de zwembadexploitant zorg dragen voor een aansprakelijkheidsverzekering.

Gezien de verwachte kennis en kunde van een gediplomeerd zwemonderwijzer zal een rechter als het gaat om het voorkomen van ongelukken door handelingen in de zwemtechnische sfeer, zoals het aanbrengen van een kurklijn en het geven van informatie over waterdieptes, waarschijnlijk relatief streng oordelen over mogelijke onzorgvuldigheden van de zwemonderwijzer. Verder loopt een zwemonderwijzer een vergroot risico op aansprakelijkheid als hij de leerlingen onverantwoorde en niet in het leerplan opgenomen oefeningen laat doen.

Vervoer van en naar het zwembad valt conform alle buitenschoolse activiteiten onder de verantwoordelijkheid van de school.

De Rotterdamse situatie

Schoolzwemmen in Rotterdam is bedoeld voor leerlingen van het basisonderwijs en voor de leerlingen vanaf 8 jaar in het speciaal onderwijs. De leerlingen worden naar zwemniveau verdeeld over de zwemonderwijzers. In Rotterdam is het schoolzwemmen onderdeel van het bewegingsonderwijs. Het is niet verplicht om het schoolvak bewegingsonderwijs met schoolzwemmen in te vullen. Indien de school die keuze maakt, dan binden bestuur en directie zich aan de afspraken binnen het vastgestelde protocol.

De gemeente adviseert het vrij zwemmen onder schooltijd te laten vervallen. In plaats hiervan kunnen er bijvoorbeeld onder begeleiding van de zwemonderwijzers en groepsleerkrachten gerichte (simpele) waterspelen worden aangeboden. Ook kan de tijd worden ingezet voor een veilige wissel van groepen. Indien er gekozen wordt om toch vrij zwemmen aan te bieden behoort de zwemonderwijzer de leerlingen die nog niet goed kunnen zwemmen naar een apart gedeelte te brengen. Deze leerlingen dienen in een goed overzichtelijke en dus goed controleerbare ruimte onder permanent toezicht te staan. Als deze ruimte niet goed overzichtelijk is, dient de zweminstructeur ervoor te zorgen dat de leerlingen die niet goed kunnen zwemmen herkenbaar zijn door bijvoorbeeld het dragen van een rood bandje, zwemhesje of zwemkurken. De groepsleerkracht houdt hierop (mede) toezicht.

Bij aanvraag van het schoolzwemmen via het Digitaal Onderwijs Loket wordt, met ingang van de aanvraag voor schooljaar 2019/2020 door middel van een vinkje aangegeven akkoord te zijn met het dan geldende protocol. Indien niet akkoord wordt gegaan, kan de aanvraag niet worden voortgezet

Bij de organisatie van het schoolzwemmen zijn betrokken:

- 8 gemeentelijke zwembaden van het Sportbedrijf
- 4 zwembaden van Sportfondsen Nederland (SFN)
- Inge de Bruin zwembad
- 2 zwembaden van Optisport te 's-Gravenzande en Rotterdam
- 1 zwembad van de Mytyschool Rijndam
- 1 zwembad van de Tyltyschool Rijndam
- De vervoerder(s)

Verantwoordelijkheden van de betrokken partijen

Achtereenvolgens wordt ingegaan op de verantwoordelijkheden van:

- de school
- de zwembadexploitant
- de zweminstructeurs
- het vervoersbedrijf
- de gemeente

Schematisch kan men de in het protocol genoemde (gedeelde) verantwoordelijkheden als volgt samenvatten:

Onderdeel	School	Gemeente	vervoerder	Zwembad
Vervoer van en naar het zwembad	X		X	
Veiligheid accommodatie		X		X
Omkleden	X			X
Douchen	X			X
Zwemmen	X			X
Toezicht op de naleving van de afspraken	X	X	X	

In de folder voor groepsleerkrachten over schoolzwemmen worden de verantwoordelijkheden van en afspraken tussen de verschillende partijen samengevat.

De verantwoordelijkheden van de school

De zorgplicht van de school wordt op drie niveaus uitgewerkt:

- De taken van het bestuur van de school
- De taken van de groepsleerkracht
- De taken van de begeleidende ouders

Het bestuur van de school, eventueel gedelegeerd naar de directie:

De school is en blijft mede verantwoordelijk voor het zwemonderwijs dat in schoolverband wordt aangeboden. De school heeft dus mede de verplichting de veiligheid van de leerlingen voldoende te waarborgen, omdat de zwemlessen zich onder schooltijd afspelen. Zo dient de school ervoor te zorgen dat voldoende groepsleerkrachten en hulpkrachten beschikbaar zijn voor het houden van toezicht tijdens de

zwemlessen. Het feit dat de school voor het zwemonderwijs gebruik maakt van de accommodatie en deskundigheid van derden (het zwembad) doet aan die verantwoordelijkheid van de school (jegens de ouders) niet af.

De directie of het bestuur van de school:

- a) zorgt dat de begeleidende groepsleerkrachten en andere bij het schoolzwemmen betrokken personen op de hoogte zijn van de inhoud van dit protocol en de hierin vastgelegde verantwoordelijkheden;
- b) zorgt voor toereikende aanwezigheid van de groepsleerkracht(en) en voldoende begeleiding bij het schoolzwemmen, bijvoorbeeld door het inschakelen van hulpleerkrachten. Zie ook bepaling 'n' bij 'de groepsleerkracht';
- c) vergewist zich ervan dat op de aspecten organisatie, toezicht en ontruiming het schoolzwemmen veilig kan plaatsvinden;
- d) meldt klachten over het zwembad ten aanzien van veiligheid en hygiëne rechtstreeks bij de zwembadexploitant;
- e) meldt klachten over de inhoud en organisatie van de zwemlessen bij de gemeente aan de daartoe aangewezen contactpersoon;
- f) grijpt in bij onveilige situaties;
- g) zorgt voor vervangende begeleiding bij ongevallen of calamiteiten;
- h) programmeert sportdagen, schoolreisjes, studiedagen zo min mogelijk op zwemdagen, om uitval van schoolzwemmen tot een minimum te beperken;
- i) bewaart de door de ouders ingevulde formulieren in de schooladministratie;

Aan het schoolzwemmen zijn voor de leerlingen geen kosten verbonden. Wel dient elke leerling te zorgen voor badgoed en handdoek. Aan het gemeentelijk schoolzwemmen mogen die leerlingen deelnemen, waarvan de ouders, door middel van het hiervoor bestemde formulier hebben verklaard, dat daartegen – voor zover hun bekend – geen medische bezwaren bestaan.

De groepsleerkracht

Als werknemer van de school dient de groepsleerkracht alles te doen wat in zijn vermogen ligt om te voorkomen dat er ongelukken gebeuren met de aan hem toevertrouwde leerlingen. Deze verantwoordelijkheid betreft toezicht op de leerlingen tijdens het vervoer, tijdens het verkleeden en tijdens de les. Daarnaast heeft de leerkracht verantwoordelijkheden met betrekking tot de communicatie met de leerlingen, de zwemonderwijzer en de ouders.

algemeen:

- a) de groepsleerkracht heeft altijd het recht het zwemonderwijs niet door te laten gaan, bijvoorbeeld in geval het zicht in het water wordt belemmerd door stroming, bij een onvoldoende aantal zwemonderwijzers (minimaal 2 per groep), bij een onvoldoende aantal begeleiders of bij overlast van derden;
- b) zorgt dat de leerlingen die niet meezwemmen in het kader van veiligheid niet meegaan naar het zwembad maar op school blijven;
- c) is verantwoordelijk voor de leerlingen en hun gedrag voor, tijdens en na de les;

- d) heeft de verantwoordelijkheid over de begeleiders;
- e) ziet toe op het naleven van de regels van het zwembad en dit protocol door de leerlingen en de begeleiders;
- f) grijpt in bij onveilige situaties en kan zo nodig de les voortijdig beëindigen;

tijdens het vervoer:

- g) ziet er op toe dat de klas 10 minuten voor aanvang van de zwemles in het zwembad is;
- h) draagt zorg voor de veilige gang naar en van het zwembad;
- i) laat bij vervoer per bus geen leerlingen bij de nooduitgang of bijrijdersstoel plaatsnemen (indien mogelijk ook niet op de voorste rij stoelen);
- j) controleert de bus op eventueel achtergebleven goederen;

tijdens het verkleden:

- k) begeleidt de leerlingen van en naar de kleedkamer en houdt toezicht op het ordelijk aan- en uitkleden;
- l) mag de leerlingen niet in de zwemzaal laten voordat de zwemonderwijzer aanwezig is;
- m) ziet er op toe dat de leerlingen douchen voor en na het zwemmen;
- n) per kleedkamer houdt tenminste een groepsleerkracht of andere begeleider toezicht;

tijdens de zwemles:

- o) is op de perrons van het zwembad aanwezig met aangepast schoeisel;
- p) houdt mede toezicht op de leerlingen en draagt daarbij de pedagogische verantwoordelijkheid; een strafmaatregel van de zwemonderwijzer dient in overleg met de groepsleerkracht te worden gegeven;
- q) voert overleg met de andere aanwezige groepsleerkrachten of begeleiders over de in te nemen positie in de zwemzaal;

communicatie:

- r) geeft relevante informatie door aan de zwemonderwijzers;
- s) meldt nieuwe leerlingen altijd eerst aan bij de zwemonderwijzer voordat deze leerling bij een groep gaat staan;
- t) informeert de school bij ongevallen en calamiteiten;
- u) geeft informatie door aan de ouders bijvoorbeeld over de vorderingen, diploma zwemmen en andere activiteiten. Hij of zij is de intermediair;
- v) maakt specifieke afspraken over de deelname aan het schoolzwemmen van leerlingen met bijzonderheden. Het is de verantwoordelijkheid van de groepsleerkracht dat deze leerlingen bekend zijn bij de zwemonderwijzers. Bij bijzonderheden valt onder meer te denken aan beperkte zwemvaardigheid, een taalbarrière, een medische aandoening zoals epilepsie en/of andere zorgaspecten.

administratie:

- w) zorgt bij de eerste les voor een lijst met de volgende leerling gegevens: achternaam, voornaam, zwemniveau en eventueel medische aandoeningen, zoals epilepsie en gedragsindicaties (aandoeningen van medische aard of gedragsindicaties dienen ook mondeling doorgegeven te worden);

- x) houdt de wijzigingen van de gegevens over de leerlingen in het presentieboek bij, waaronder met name nieuwe medische problemen en/of het behalen van een zwemdiploma;
- y) geeft voor iedere les het aantal leerlingen die deelnemen aan de les door en noteert de absenten;
- z) ondersteunt de zwemonderwijzer bij de vorderingenregistratie: dit houdt in het noteren van resultaten van afgenomen testen;
- aa) schrijft de verzamellijsten van de leerlingen die mogen afzwemmen;
- bb) schrijft de diploma's en deelt deze uit in de klas;

Ondersteunende begeleiding

Om te voldoen aan de eis van voldoende begeleiding per zwemgroep kunnen bijvoorbeeld ouders of andere leerkrachten worden ingeschakeld ter assistentie van de groepsleerkracht.

De begeleiders:

- a) houden mede toezicht tijdens het vervoer van en naar het zwembad;
- b) helpen bij aan- en uitkleden;
- c) houden mede toezicht op de gang van zaken tijdens de zwemlessen;
- d) begeleiden leerlingen onder toezicht van derden naar het toilet en EHBO-ruimte;
- e) volgen de instructies op van de groepsleerkracht en de zwemonderwijzers.

De verantwoordelijkheden van de zwemonderwijzers

Belangrijk is dat de zwemonderwijzer goed toezicht moet houden en onveilige situaties zoveel mogelijk moet trachten te voorkomen vanuit zijn specifieke deskundigheid en binnen zijn specifieke verantwoordelijkheid.

De zwemonderwijzer

kennis en vaardigheden:

- a) is bevoegd¹⁾ tot het geven van zwemonderwijs;
- b) heeft een geldig EHBO-diploma met reanimatie;
- c) is op de hoogte van het calamiteiten- en ontruimingsplan;

voorbereiding:

- d) is verantwoordelijk voor de lesinhoud conform het werkplan, aangepast aan de situatie en leerlingen;
- e) is op de hoogte van het zwemniveau van de leerlingen;
- f) is altijd in de zwemzaal aanwezig voordat de leerlingen in de zwemzaal zijn;

uitvoering:

- g) wacht de leerlingen op bij de doucheruimte en begeleidt de leerlingen naar de bassins;
- h) zorgt dat de leerlingen zich veilig in en om het zwembad kunnen bewegen;
- i) is verantwoordelijk voor het methodisch en veilig uitvoeren van de zwemles;
- j) zorgt voor een kindvriendelijk lesklimaat;
- k) houdt toezicht op het naleven van de regels;
- l) houdt samen met de groepsleerkracht toezicht op de leerlingen;
- m) grijpt in bij onveilige situaties en kan zo nodig de les voortijdig beëindigen;

¹⁾ Bevoegd: Daaronder wordt verstaan dat zwemonderwijsgevende in het bezit van het diploma is: - Akte MO Lichamelijke opvoeding, - Akte LO Lichamelijke opvoeding, - CLOS, aantekening zwemonderwijs, - Zwemonderwijzer KNZB (oud), - Zwemonderwijzer NRZ (minimaal module I+ II, SOLC), Zwemonderwijzers functioneren minimaal op niveau 3 en zijn in het bezit, van een geldig EHBO-diploma met reanimatie.

- n) biedt eerste hulp bij ongevallen;
- o) controleert aan het eind van de les of alle leerlingen de bassins en zwemzaal verlaten hebben. Hiervoor kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt van presentielijsten;
- p) geeft het toezicht over aan de groepsleerkracht bij de doucheruimte;
- q) Indien er gekozen wordt om toch vrij zwemmen aan te bieden, behoort de zwemonderwijzer de leerlingen die nog niet goed kunnen zwemmen naar een apart gedeelte te brengen. Deze leerlingen dienen in een goed overzichtelijke en dus goed controleerbare ruimte onder permanent toezicht te staan. Als deze ruimte niet goed overzichtelijk is, dient de zweminstructeur ervoor te zorgen dat de leerlingen die niet goed kunnen zwemmen herkenbaar zijn door bijvoorbeeld het dragen van een rood bandje, zwemhesje of zwemkurken.

Communicatie en administratie:

- r) wisselt relevante gegevens en informatie uit met collegae;
- s) maakt met collegae afspraken over de groepsindeling;
- t) houdt samen met de groepsleerkracht de vorderingen van de leerlingen bij;
- u) bepaalt wie er wel of geen diploma mogen zwemmen;
- v) geeft relevante informatie aan de groepsleerkracht.

De verantwoordelijkheden van de zwembadexploitant

De zwembadexploitant heeft de taak te waken over de gezondheid en veiligheid van alle bezoekers om zo de kans op ongelukken zoveel mogelijk te beperken. Dit geldt evenzeer wanneer het zwemmen in schoolverband plaatsvindt en dus onder extra toezicht.

De zwembadexploitant

veiligheid:

- a) dient de WHVBZ na te leven wat betreft een deugdelijk gebouw en een deugdelijke zweminrichting (het zwembad zelf) en hulpmiddelen die voldoen aan geldende normen ten aanzien van veiligheid en hygiëne;
- b) is verantwoordelijk voor de veiligheid in de accommodatie;
- c) moet ingrijpen bij onveilige situaties;
- d) heeft een calamiteiten- en ontruimingsplan;
- e) zorgt dat nooduitgangen en andere vluchtwegen open en vrij toegankelijk zijn;
- f) ziet toe op het veilig functioneren van het bij hem in dienst zijnde of door hem ingehuurde personeel;
- g) zorgt voor voldoende lijnen en drijfmaterialen;

ongevallen:

- h) draagt zorg voor een gevulde, goed bereikbare verbandtrommel;
- i) zorgt dat er leshaken of andere reddingsmiddelen in de zwemzaal aanwezig zijn;

hygiëne:

- j) zorgt voor hygiënische opruimmogelijkheden;

omgeving:

- k) zorgt dat nevenactiviteiten de lessen niet verstoren;
- l) zorgt dat onderhoudswerkzaamheden niet tijdens de zwemlessen uitgevoerd worden;
- m) zorgt dat er geen elektrische apparaten in de zwemzaal worden gebruikt tijdens de lessen;

- n) zorgt dat er geen reinigingsmiddelen worden gebruikt tijdens de lessen;

De verantwoordelijkheden van het vervoersbedrijf

Het vervoersbedrijf en zijn werknemers hebben de plicht om de leerlingen en groepsleerkrachten veilig te vervoeren van school naar het zwembad en weer terug. De vervoerder dient daartoe goed materiaal in te zetten dat voldoet aan de wettelijke eisen en te zorgen voor gekwalificeerde chauffeurs. De chauffeurs dienen hun taak op zodanige wijze uit te voeren dat de veiligheid van leerlingen en leerkrachten zo goed mogelijk gewaarborgd is. De gemeente zorgt dat de volgende afspraken met de vervoerder in het contract worden vastgelegd:

- a) Het busvervoer vindt plaats onder voorwaarden van wet- en regelgeving, waaronder de Wegenverkeerswet.
- b) De bus moet voldoen aan de wettelijke eisen en het interieur van de bus moet schoon zijn.
- c) De buschauffeur ziet toe dat geen leerlingen plaatsnemen bij de nooduitgang, rijdersstoel en indien mogelijk geen leerlingen op de voorste rij plaatsnemen.
- d) Het busvervoer vindt plaats conform de door de Directie Jeugd en Onderwijs verstrekte vervoerstijden; de buschauffeur draagt zorg voor aankomst van de bus 10 minuten voor aanvang van de zwemles.
- e) De bus moet stoppen op een plaats waar de leerlingen veilig en rustig kunnen instappen bij voorkeur aan de veilige (trottoir) zijde. In onderling overleg kan een andere dan de afgesproken plaats gekozen worden.
- f) De bus dient voor elke leerling een zitplaats te bieden;
- g) Er mogen niet meer dan twee leerlingen op een bank of twee zitplaatsen;
- h) De leerlingen mogen niet staan in de bus.

De verantwoordelijkheden van de gemeente Rotterdam

De gemeente Rotterdam vindt het van belang dat zoveel mogelijk kinderen kunnen zwemmen en ziet het als haar taak daarvoor de randvoorwaarden voor wat betreft de financiën en het vervoer te treffen. De gemeente zorgt voor:

- a) het schoolzwemrooster en het daarbij behorende vervoer;
- b) de daartoe benodigde formatie van gekwalificeerde zwemonderwijzers uitgaande van twee zweminstructeurs per schoolklas;
- c) het werkplan schoolzwemmen Rotterdam;
- d) de controle op de kwaliteit en de veiligheid in het zwembad;
- e) het toezicht op de naleving van de afspraken door partijen;
- f) het informeren van schoolbesturen en scholen;
- g) het onderhouden van contacten met de zwembadexploitanten en de teams van zwemonderwijzers;
- h) het afsluiten van de contracten met de vervoerders conform hetgeen onder de verantwoordelijkheden van het vervoersbedrijf is gesteld.

De groeiende behoefte aan schoolzwemmen vereist een groeiende capaciteit aan zwemwater tijdens de schooluren. De gemeente Rotterdam heeft de inspanningsverplichting om in overleg met de directies van zwembaden zorg te dragen dat de benodigde capaciteit ter beschikking wordt gesteld aan het schoolzwemmen.

Dit protocol treedt in werking bij de start van het schooljaar 2018-2019 en blijft van kracht zolang het niet wordt herroepen. Het protocol wordt jaarlijks aan het einde van het schooljaar geëvalueerd en kan zo nodig worden aangepast. Hiertoe neemt de gemeente Rotterdam het initiatief. Aanpassingen zullen door partijen schriftelijk worden vastgelegd. Als gevolg van de gemaakte aanpassingen kan besloten worden tot een nieuw te verspreiden folder en protocol.

Bijlage: Folder voor groepsleerkrachten

